

ARANYOSVIDÉK.

Torda-Aranyosmegye közigazgatási, közmívelődési, társadalmi heti lapja és a Torda-aranyosmegyei gazdasági egyesület hivatalos közlönye

ELŐFIZETÉSI DIJ:

Egész évre 6 frt
Fél évre 3 frt — kr.
Negyed évre 1 frt 50 kr.
Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAP-ULAJDONOS:

K. WERESS SÁNDOR.

Szerkesztői szállás és kiadóhivatal, Hiduteza 32.

H I R D E T É S I D I J:

Araszabály szerint.

Kéziratok nem adatnak vissza.

A tordai kórház multja, jelene és jövője.

Jól mondják, hogy minden időszaknak meg van a saját életszükséglete, a mely kielégítés nélkül nem maradhat. Torda-Aranyosvármegyének ez időszereinti legégetőbb szükséglete, a mely halaszthatlan kielégítésre vár: a modern kór igényeinek mindenekben megfelelő új közkórház létesítése.

Mielőtt lehető röviden képet festenek a tordai közkórház jövőjéről s azon feladatokról, a melyek a jelzett kórház részéről a jövőben megoldásra várnak; legyen szabad kórházunk multjára vetnem egy rövidke visszapillantást, válaszva ezzel szemben a kórház jelenlegi állapotját is, mint olyant, a mely nagyon is indokoltá teszi azokat a nemes intenciókon fölsarjadzott vágyakat és törekvéseket, a melyek vármegyénk lakóseit — a tordai közkórház ügye forogván kérdésben — az ügy iránti magas fokú érdeklődés révén, az áldozat hozatalára is teljesen hajlandókká teszi.

A tordai kórház multja. A tordai kórház eszméjének első csirája

legelőször dr. Szász István lelkébe fogant meg, a ki, mint Torda városa egyik keresett orvosa, ezelőtt 66 évvel az 1826-ik év decz. hó 15-én Tordán tartott törvényhatósági közgyűlésen jelentést tevén a venericus betegségek nagy mértékben való elszaporodásáról: elkerülhetetlen szükségesnek véleményezte ezen betegek gyógykezelését céljából egy kórház felállítását.

Az orvosi indítvány a jelen volt bizottsági tagok által osztatlan helyesléssel fogadtatott, mert az orvosi jelentés minden sora a tényleges valóságnak megfelelő igazságot fejezett ki, s az erre fektetett — egy kórházi intézet felállítását érdeklő — indítvány meggyőző erejűleg volt az esmertetett baj remediuma képpen bemutatva. S az akkori korbéli egyének hazafias szellemére és nemesen érző szívére vall az a fölemelő tény, hogy a közszükséglet által parancsolólag előterjesztett orvosi véleményben kifejezést nyert igazságok hatása momentán „tetteken” is nyilvánult; mert a közgyűlésen akkori helyettes főispán br. Nalácz József a kórház részére telket ajándékozott, s Torda városa mint testület és sok magánosok

részéről is a szükséges segedelem megígértetett.

A kórház ugyan akkor még nem létesült, csak egy ideiglenes járvány-szerű kórház lett létesítve, a melyben a bujakóros betegek gyógykezeltettek, de a kórház eszméje azért örökre nem maradt el: ott lappangott az a nemes ügy iránt érdeklődők lelkében, alkalomra várva, hogy az, mint kézzel fogható valóság napvilágra jöjjön. Az alkalom nem is késett soká, (az alkalom bekövetkezéseig lefolyt időszakot a létesítendő állandó kórház javára eszközölt áldozati fillérek gyűjtési munkája töltvén ki); mert 1839-ik évben, a hazafias erényekben annyira bővölködő báró Jósika Sámuel főispánsága első éveiben, már ki lehetett határozatilag mondani — támaszkodva az addigi gyűjtések által előteremtett realis alapra — hogy „az állandó kórház létesítendő mihamarább,” mely célból a törvényhatóság közgyűlése Simon András alispánt megbízta, hogy a megye birtokosait még egyszer segedelemadására szólítsa fel.

S az alispánnak segélyre való fölhívása nagyon mély hangon szóltott, a mint elárulja azt a fölhívásnak követ-

AZ „ARANYOSVIDÉK” TÁARCZJA.

Karcolatok.

— Egy átutazó naplójából. —

„... vidám füttyöléssel haladtam át a történelmi nevezetességű Keresztiesmezőn. Dús kánaánja ez a földmívelőknek. Mielőtt Tordát elértem volna, s a százados fahidra léptem volna, egy magas kürtőjű nagy gyár kötötte le figyelmemet, még inkább az orromat a belőle kijövő bűz. A gyárat Cellulosenek hívják; nagy mennyiségben készíti ez fából a sejtiszövet anyagot, miből aztán különféle szerszámokat más gyár gyur. A vállalkozók németek. A városnak és vidékének lakóit törzsgyökeres magyarok. A gyár a városnak haszonoérlője a 90 évig kötött szerződés szerint. A szerződés egyik nevezetes pontja szerint megengedi, hogy a város lakossága 90 évig tiszta szűrt vizet igyék az Aranyosfolyóból, mely az említett Herkules-híd alatt „mormolva bámul” és halad tovább. Az Aranyos aranszinü szép sárga, tavaszi olvadás lévén esőverte agyagot, s mindenféle szemetet és bacillusok millióit kevervén magába. A partján élénk forgalom van. Disznókat perzselnek és mosnak belé. Gyermekek, kutyácskák és malacok settenkednek és olázkodnak fülek és farkok prédájára: egy malacz, alig fél éves, éppen most harapta le egyik dicső elődének a farkát, nem respektálván sem felebarátságot, sem vérrokonságot, sem nemzeti fajt. A háládatlan! éhes gyomrába temette nemzete ősi dicsőségének a farkát! Nős, lentebb nagy buzgalommal meritik számár-szekerekre piszkos individuumnak az Aranyos levét. Hát azt hová viszik, kérdém. „Inni! a ki vesz, annak lesz... Friis Aranyosvizeet!” felelék nótában.

A gyár nagy kürtője bömböl egyet, s én kevéssel beljebb megyek, a vámosok felé nyujtva a hidvámot. „Kérem, hiszen az úrúr, nemde?” igen! felelék, úr volnék. „Nó hát! urak nem szoktak. Itt csak a parasztok fizetnek vámot, kívánt ha aranyoszekiek, s rozszóval járnak. Ők is segítettek a hidépítésénél.” Bánom is én, s ott hagytam.

Néhány száz lépésre haladtam, s megbámultam a városban a város és megye büszkeségét, a vármegyeházat. Impozáns szép épület. Erősen szerényen huzódnak meg tövében az apró kunyhók. S minthogy szeretem az ellentéteket, ezeket is megbámultam, főleg egyiket, mely éppen szembe van a palotával. Ez két méter magas lehetett kéményével, most másfél méter, mert födele félre van csapva, mint a részeg ember kalapja, az oldala itt-ott sárral bemeszelve, befelé is, kifelé is düledezve, s keményen meglyukgatva. Fogytig lakhattak benne. Erővel kelle kikergetni. Most hogy vissza ne mehessenek ősi lakói, egy erős hevederrel van megpecsételve az ajtó, huncytha betűkkel rá írva: senki ez ajtón se be se ki. A két nevezetes alkotmány között van egy csinos kis sétatér bekerítve, közből a lutheránus-templommal. S gondolkozám: vajjon a sétatér a templomé, vagy a templom a sétatéré?

Tovább megyek, s tiz-husz lépésre — a belvároskezdeténél megállít egy kis hídnak „Lassan hajts!” felirata. A „Lassan hajts” szózatára figyelni látszik az alatt elterülő víz is hosszan, mélyen sötétön gondolkozva iszapos gyomrából hogy menjen, ne menjen, ő bizony nem megy. Jobb pihenni, s engedelmeskedni a szózatnak:

*) Már le van bontva, elhordták a rondafészket onnan, s barázdát húztak a helyén mint Kátrhágó helyén. Virágos kert lesz belőle. Szédő.

„Lassan.” Én haragudtam. Ha már a vizet meglassitják, engedjék meg, hogy az utas rohanjon át felette. Kemény próbára teszi az ember orrát miázmákkal telt mocsára. Hát még nyári meleg napon. — Az ilyen tónak azonban az az üdvös hatása van, hogy az ő közbenjárására szoktak díszlegni a kórházak palotái. Ha pedig még nincs nagy kórház, csak hozza ide a „lassan-hajts”-ra akárki is az orrát, s mint kinvalló fogja megszavazni a nagy kórház felépítését.

Itt kezdődik a piac balról a bomladozó bástya, baglyoktanyájául még látható löréssel, tövébe egymáshátára épült régiséges kunyhókkal koszorúzva. Jobbról még elég jó karban levő ház, melyben a 17 század jeles korrajz írója és publicistája Gróf Bethlen Miklós született, sőt és zabot árulnak ajtajában.

Ezzel szemben — már egészen a piacon, van egy igen nagy ház. Mondják, fejedelmek laktak benne, de most „megnehezült az idők viharos járás felette.” A haszonoérlő adta ki haszonoérlőbe. Falát és fedelét csunyául meg rugdosta az idő madara. Szánalmas látvány — így távoiról. Nem közelíthettem meg az elhagyott fejedelmi kastélyt. Tejedelmes udvarán nyakig érő sár van. A bejáratnál kofák árulnak egy kis szóváltással; jobbról-balról pedig szesz-fogyasztók atyafiak döiingeznek s lohelnak ki orrfacsarító illatot.

Két lépésre idébb van egy piros ház, melyben piros húst és piros bort árulnak. Itt született Jósika Miklós a regény író. Azt mondják, hogy emléktáblával a karják megjelenőlni a házat. Segitse isten a jobban a kegyelet adóit. Tovább jöttem aztán, váltogatva hagyva magam után egy nagyobb és egy kisebb, egy szebb és egy rondább épületet — nehezen czipelve ki a Dobogón — emlékeimet.

közi: —y.

kező passusa: „nemesen született, s közügy szentségén üdvözülő szívéhez szóllok, kit a mennyei atya szép gonddal bizott meg: ápolásban szükölködő alattvalókra nézve, kiknek nagy rendeltetése emberi szíven fekszik, számolni egykor nyugton a nagy ítélőszék előtt: „Ime itt vagyok én és azok, kiket én réám bízta, egy sem veszett el azok közül“ és a hatás nem is maradt el, mert — mint az utódokra követendő példa gyanánt föl vagyon jegyezve — nők és férfiak vetekedve igyekeztek jótékony adakozásaikkal a kórház létesítését elősegíteni. Ott látjuk a jótékony adakozók nevei között a többek között: br. Kemény Sámuel, gr. Thoroczka y Miklóst, gróf Bethlen Józsefet, Bornemissza Ignácot, Balogh Mártonét, br. Nalácz Józsefet, Veress Lajost, Kendeffy Farkast, Teleky Polixéna özv., br. Kemény Miklósnét, gr. Rhédai Klárát, Kemény Farkast, Velits Lajos és nejét, Simon Eleket, Vinkler Jánost, br. Kemény Józsefet, Branyicskai báró Jósika Jánost, gróf Teleki Józsefné, szül. Teleki Sophiát, Páget Jánost, Betegh Sándot, a n.-enyedi ev. ref. főtanodát stb. S amit a mostani időszakban szinte megfoghatatlannak vagyunk hajlandók minősíteni; pusztán csak közadakozás útján — a nélkül, hogy a társadalom segélye mellett még külön rovatához is kellett volna folyamodni — összegyűjtetett annyi vagyon, a mennyi lehetővé tette az akkori viszonyok és kitűzött célnak megfelelő „szerény“ kórház felépítését. S a fölépült kórház (a jelenlegi) egyetlen lévén vármegyénkben, nem csoda, ha azt nem csak a bujakórban, hanem más betegségben szenvedők is fölkeresték, s nagyon természetes dolognak tarthatják, hogy — miután e kórházban az orvosi tudomány minden ágára kiterjeszkedve, kellett gyógyításokat eszközölni — a kezdetben úgy szólván csak magánjelleggel bíró kórház „nyilvános köz-kórházi“ jelleget öltött, s ugyan azzá is emeltetett a nélkül, hogy úgy a helyiségen, mint a magán a berendezésén is a gyógytudomány által igényelt választás eszközöltetett volna.

S ezzel eljutottunk volna a tordai nyilvános köz-kórház jelenlegi állapota ismertetéséhez. S mindenekelőtt constatálnunk kell, elszomorító tény gyanánt azt, hogy kórházunk felett az idő a nélkül haladt át, hogy azon valami észszerű változtatást végzett volna: maradt minden szinte egészben úgy, a hogy az 50 évvel ezelőtt volt. Pedig ha van valami szent ügy, a melynek ápolását minden humánus gondolkodású emberbarát szíven kell hogy hordozza: a szegény szenvedő betegek ügye az! s ha van intézet, mely az emberi társadalom egész az önfeláldozásig magasított áldozatkézséget teljes mértékben jogosan igényelheti: egy kórház igazán az! Igazán elszorult kebelrel olvashatunk, a midőn dr. Szentpéteri Lajos megyei főorvosunk a kórház állapota jellemzéseül, a törvényhatósági közgyűléshez beadott szakszerű praecis jelentésében a többek között így szól: „Sokszor a helyiség nem elég nagy a betegek befogadására; gyakran megtörtént, hogy a kórház szobái zsufolásig megteltek, úgy, hogy a betegeket egymás mellé, földre terített szalma-zsákokon kellett elhelyezni: bujakorost typhusos béteggel, orbánczost gyermekágyi lázban szenvedővel, örvöngő örültet tüdőgyulladásos beteggel, megtörtént, hogy ragályos heveny betegséggel beszáll-

tottakat a többi betegekkel volt kénytelen az orvos elhelyezni. Iszonyú képek, melyek, hogy iszonyabbakká nem lettek, csak a véletlen szerencsének lehet tulajdonítani...“

(Vége következik.)

Gazdasági apróságok.

Az elmúlt hét kellemes napjaiban gazdaszonyaink akkora sürgést-forgást fejtettek ki házi kertjeikben, hogy ha ezen, tapasztalt munkás szorgalomnak csak tized részét is megtartanák az ezután következő hetekre és hónapokra, s ha ezen kitartás mellett olyasgát által iparkodnának a konyhai veteményeknek okszerűbb termelési módjával is megismerkedni, bizony sok piczulat megtakaríthatnának a férjem uraméktól kapott havi konyhapénzből; Különösen jó tudni, hogy a zöldségfélék minősége és jó ize azok gyors fejlődésétől függ, minél gyorsabban fejlődhet tehát valamely zöldségféle annál jobb lesz annak ize és gyöngébb annak anyaga, ellenben ha csak lassan fejlődhetik akkor a rostok megfáznak, rágósok és izetlenek lesznek. A gyors fejlődést pedig csak gazdag trágyázással és a melegebb napokon bőséges öntözéssel segíthetjük elő. Ki e két feltételt zöldségféléi számára nem biztosíthatja nem is lehet kilátása jó és finom zöldségfélékre.

Miveleti növényeink közül némelyek a kései fagyok iránt igen érzékenyek úgy, hogy a május vége felé bekövetkezni szokott fagyos éjszakák azokat részben vagy teljesen megsemmisítik. Ilyenek: a paszuly, krumpli, törökbuza, ugorka, dinnye, pohánka, mohar stb. Ezeknek vetésével tehát nem kell sietni, ápril hó közepéig maradhatnak, de a hét folyamán okvetlen el kell vetni a még visszamaradt tavasz buzát, zabot, árpát, továbbá a luczernálóherét, répát, bükkönyt stb, hogy ezen magvak addig kerüljenek földbe míg a téli nedvesség hatása alatt kikelhetnek.

A napokban sokan fognak gyümölcs- s más fanemek átültetésével foglalkozni. Az átültetésnél következő szabályokra kell vigyázni: 1. Minden fának legalább 80 cm. átmérőjű és 50 cm. mély gödör ásattassék. 2. A kiásott föld felső rétegét a gödör egyik, az alsó rétegét másik oldalára kell rakni, hogy a faelültetése alkalmával a volt felső réteg alul a fagyókerei közé kerülhessen, a volt olesó réteg felül maradjon. 3. A földet behuzáskor jól a gyökerek közé kell rázni, hogy ott üreg ne maradjon. 4. A hibás gyökér végeket megfelelően vissza kell vágni, s az így visszametszett gyökerekhez aránylagosan a fakoronáját is be kell kurtítani. 5. Az erősebb, illetőleg koronásabb fákat megfelelően karóhoz kell kötnözni, hogy a szél ide-oda ne mozgathassa. 6. A fákat mélyebbre nem szabad ültetni, mint előbbi állásában volt, mert a mély ültetés az oldalgyökereket fejleszteni nem képes fanemeknek elhalásával végződik. 7. ültetés után igen ajánlatos a fa töve körül tányért képezni s a puha földet jól beöntözni, hogy így a föld jobban a gyökerekhez nyomoljon.

A mélyítő szántásnak most nincs ugyan ideje, de még sem mulaszthatjuk el, hogy gazdáink figyelmét az általuk megszokott földkarczolásnál mélyebb művelésre fel ne hívjuk. A mély szántásnak több előnye van és pedig: Az újabb réteg felfordítása által szaparodik a termőréteg; a növények gyökerei a vastagabb puha rétegben könnyebben szétterjeszkedhetnek, s így több tápanyagot gyűjthetvén össze jobban fejlődnek, az alkalmatlan gyökgyomok könnyebben kiüríthetők; egyenletesebben oszlik szét a nedvesség; minden később következő munka könnyebben végezhető stb. . . . mind oly előnyök, melyek kézzelfoghatólag bizonyítják a mélyebb szántás hasznát. Igaz azonban, hogy a nálunk még általános használatban lévő s a 19-ik század végének szégyenére való primitív szerkezetű faekével mélyen szántani nem vagy csak igen nagy kinnal lehet, de ez

ma már nem képez elfogadható mentséget, mert vannak olyan vasekéink is, melyeknek ára alig kétszer annyi, mint egy erőpazarló és silány faekéé. Ajánljuk tehát minden gazdának, hogy alkalmas vaseke beszerzéséről gondoskodjék.

Hubay Jenő hangversenye.

Múlt hó 29-én szép számú közönség jelenlétében tartották meg Hubay Jenő és Bodó Alajos hangversenyüket, s az a legfényesebben sikerült. A jegyek mint irtuk, már mind el voltak kapkodva, úgy, hogy a hangverseny estéjén csak állóhelyet lehetett venni.

A délelőtti 11 órai vonattal érkezett meg Hubay Jenő Bodó Alajos kíséretében. A vasut állomásnál tisztelői fogadták, élükön Damokos Andorral és dr. Damokos Antal vendégszerető házához szálltak. Délután még arra is időt vett Hubay magának, hogy kiránduljon megnézni a festői szépségű Tordahasadékot Este fél 8-kor már el volt foglalva minden hely, túlnyomó számban női közönség által, volt 8 óra mikor megérkeztek az innepelt művészek és a közönség szünni nem akaró éljenése között kezdetét vette a műsor. Az az emberi dolog történt meg velök, hogy a hirdett „ördög sonátája“ partitúráját Kolozsvárt felejtették, táviratoztak Ferenczi Zoltánnak, hogy keresse és küldje azonnal, de ő vissza telegrafált, hogy mindent tövé tett, de nem találja, bizonyosan elvitte az ördög. Hát hiszen az is gyönyörködött benne! Hanem itt volt a Kreuzer szonátáé, s hamarosan azt rántották elé. Én t. szerkesztő úr nem állók jót, hogy melyiket hegedülték el, de annyit mondhatok, hogy a hallgatóság között — bár mennyit olázkodtam itt-ott — senkit sem hallottam, hogy észre vette volna a cserét.

És megzendült a hegedü hurja, oly szépen, a hogy csak Hubay érti azt kezelni. Megvallom, egy ideig zavart az a 6 darab muzikus cigány, kiket Velits Károly barátom irgalomból bocsájtott bé az állóhelyre, azon célból, hogy épüljenek. Azok erősen krisztusucseneztek a felett, hogy nem egy, de két hegedü szól. Pedig ott játszott előttük a művész egyedül.

Tőlem tisztelt szerkesztő úr ne várjon kritikát, mert én ha akarnék sem tudnék, de ha tudnék sem akarnék, mert előttem lebegett és lebeg, hogy egy oly magyar embert hallottam zenélni, kiről az alapos németek azt mondják, hogy ma a világ első hegedü-művésze . . . A fényes technika és alapos kivitel mellett meg van művészetében az az önnállóság, mely saját egyéniségét is kiemeli. ezt olvastam valahol róla.

Mikor a bölcsoadal, a Csárda jelenetek, s a Magyar ábránd következtek, akkor fogott csak közönségünk igazán a tapshoz, s midőn a „Komámasszony“ dallamára tett hegedü változatokra következő tapsvihar teljességgel nem akart megszűnni, több közkedvességű népdalt huzott el o'y bravourral hogy a mi cigányaink ott a szegeletben oly szűk helyre huzodtak meg, hogy csak egy fekete tömegnek látszóttak. Persze, szégyelték törpe-mi voltukat.

A műsort a Rákóczi idulóra irt nagy ábránd; hegedün és zongorán előadva zárta be; elhallgattuk volna reggelig. Szükségtelen mondanom, hogy a hangverseny anyagilag is fényesen sikerült.

Még csak Bodó Alajosról kívánok annyit megjegyezni, hogy gyönyörű, átgondolt szabatos zongora-játéka lélek gyönyörködtetően simult a hegedü hurjaiból kicsalt varázshangokhoz, s közönségünk egyszerre nem egy, hanem két nagy művészt ismert meg.

Zenfalvi S.

H I R E K.

Április 1-jével kezdődő új évnegyed alkalmából felhívjuk előfizetőinket előfizetéseik megújítására. Azokat pedig, kik hátralékba vannak kérjük, hogy hátralékos díjaikat beküldeni sziveskedjenek, mert lapunknak is kötelezettségei vannak.

Tisztelettel
AZ „ARANYOSVIDÉK”
kiadóhivatala.

— Tűz volt f. hó 28-án a főtéri r. kath. kántori háznál. Ismeretlen módon egy kamara gyulladt ki déli 12 órakor, de tűzoltóink erélyessége a tűz tovább terjedését megakadályozta. Máskülönb azokért a rozoga épületekért nem lett volna nagy kár ha lepusztultak volna is, de nagy ijedséget okozott az a hír, hogy könnyen belekaphat a tűz a Gombos László petróleumos hordókkal telt pinczéjébe. Aztán időközben szél indult, s a közeli templom, az épületek és raktárakba könnyen átcsaphatott volna a láng. Utóbb megtudtuk, hogy Gombosnak másutt van a petróleum tartó pinczéje és tűzrendészeti szempontból helyesen kezelve, de nem mulaszthatjuk el rendőrségünk figyelmét felhívni több kereskedő petrol-umtartó helyiségeire, melyek az épületek alatt épült borospinczékben vannak elhelyezve, s a ki tudja mily könnyen kigyullad a petróleum, igazat ad nekünk ha az állítjuk, hogy nincs sürgösebb teendője rendőrségünknek, mint ezen minden pillanatban fenyegető veszélytől megóvni a várost. A labirintusi oltálya lehetne építeni kevés költséggel közös petróleum pinczét, s a mellett, hogy a veszély el lesz kerülve, még jövedelme is lesz a városnak.

— A pacsirta a hajnalmadara, szabadság és felvilágosodás hirdetője. s a költők hasonlatainak tárgya — éneklő febarátaival együtt Egyetlen boldogsága, hogy szabadon énekeket Ertől az üdvözítő boldogságától is megfosztják néme y síhederek, — elfogják és piczulaért árulgatják a tordai piacon, mintha az is egy néma szavazat volna. Szigorú büntetést kellene szabni az ilyen tevékenyekre, kik az éneklő madarakat is kalitkával pusztítják.

— A „Tordai-Dalkör” választmányának f. év. márczius hó 21-én tartott határozata alapján, az évi rendes közgyűlés folyó hó 10-én d. e. 11 órakor a városi tanácssteremben fog megtartatni, melyre a dalkör összes működő és pártoló tagjai tisztelettel meghívattak. Tárgy: 1. Titkári jelentés a dalkör haladásáról. 2. A pénztári számadások megvizsgálása s a s a pénztárnoki felmentvény kiadása; 3. A dalkör tisztségviselői s választmányi tagok megválasztása vagy újbóli megerősítése; 4. Indítványok tárgyalása. 5. Az igazgató választmány által előterjesztendő évi költségvetés végleges megállapítása, valamint díjazott tisztségviselők évi fizetésének meghatározása. Tordár, 1882. április hó 1-én. Pozsoni Antal h. elnök. Hambrich Károly egyl. titkár.

— Műborgyártás Spanyolországban. A spanyol kormány, mint a „Kereskedők Lapja” írja, közelebb a műborgyártás megakadályozása céljából rendeletet bocsátott ki, mely szerint: tilos oly terméket, mely nem a szőlőnek erjedéséből minden hozzátétel nélkül eredt, bornak nevezni, tilos a bor konzerválásánál és kezelésénél szőlőcukor, gelatin és albumin kívül a borhoz egyéb idegen anyagot adni. Tilos a szeszes italok gyártására vagy borok erősítésére ipari szesz, glicerin, mesterséges szőlőcukor, répacukor, illatszert, stb. nem odatartozó anyagok használata. A rendelet utolsó pontja szerint italok, melyek a fenti, tilalmazott anyagok valamelyikének hozzáadásával készültek, mint az egészségre ártalmasak, eldobandók, s készítőik mint hamisítók meg büntetendők. Tekintve, hogy mily nagy mértékben van a borhamisítás hazánkban elterjedve kívánatos volna, hogy a műborgyártás hazánkban is sürgősen rendeztesék.

— Közvetlen postautalvány-forgalom Ausztria-Magyarország és Amerika között. A közvetlen postautalványforgalom monarchiánk és Amerika között f. évi április 1-én lépett életbe.

— Tisztségviselői fizetések szabályozásáról szóló törvényjavaslat országszerte foglalkoztatja az állami tisztségviselőket. Városunk állami tisztségviselői, mint jeleztük, múlt 27-én e tárgyban értekezletre gyűltek össze dr. Damokos Antal kir. törvényszéki elnök elnöke alatt, mely értekezlet elé Jeney Károly kir. pénzügyigazgató több érdekes, helyi érdekű indítványt terjesztett elé. A szerkesztendő felterjesztés

összeállítására egy bizottság küldetett ki, de ez a bizottság mint haljuk abban állapodott meg, hogy munkálata elkészítésével nem kívánja megelőzni a kaszinó alapszabályai revíziójára kiküldött bizottság dolgot, s igaza is van, mert az utóbbi bizottság még 1891. január havában ki lett küldve, s minnek előznék meg.

— Halálozás. Lapunk zártakor vettük a szomorú hírt, hogy városunk köztisztviselőiben álló kir. végrehajtója, 1848-49 honvéd Lukács Sándor, életének 72-ik évében, folyó hó 2-án reggeli 8 órakor elhunyt. Temetése e hó 3-án d. u. 4 órakor fog a háznál tartandó rövid ima után, az ó-tordai köztemetőbe végnyugalomra helyeztetni.

— A „Magyar Hírlap” szellemessége. Nincsen unalmasabb dolog a világon, mint a sablón, a mit mindenki megtett, mindenki látott, mindenki hallott már és a mai sablonoszerű világban jól esik oly eredetiségre akadni, mit a Magyar Hírlap produkál, minden alkalommal, mikor a közönséghez fordul. Pedig ez naponként megtörténik. Egy éve annak, hogy e független szellemű lap, Horváth Gyula főszerkesztése és Fenyő Sándor felelős szerkesztése alatt megindult és ma már harmincezer híve támogatja, mikor Magyarországi közönségéhez fordul, annak további támogatást kérve. De ezt sem teszi a megszokott módon. Lapunk t. olvasói mellékletünkön „A pró hirdetések” egész sorozatát találják. A hirdetések címe után itélve azt hinné az olvasó, hogy szerelmes gouvernantok, derék kereskedők, élelmes iparosok hirdetnek ott; pedig ha elolvassák, azt fogják látni, hogy a Magyar Hírlap szellemes előfizetési felhívása az egész. Ez jellemzi a Magyar Hírlapot. Mindig újat, mindig szellemeset, mindig meglepőt nyújt olvasóinak és új, megújító, szellemes abban is, hogy mindezt havonként 1 frt 20 krért, negyedévenként 3 frt 50 krért, félvévenként 7 frtért és évenként 14 frtért meglehet tőle kapni.

— Hírek innen-onnan. — Erzsébet királyné, ki nagy körútját már megkezdte s jelenleg Koru szigetén tartózkodik 2000 frtot adományozott a felvidéki inszések számára. — A képviselő ház pénzügyi bizottságban, valamint az ország minden részeiben erélyesen folynak a tárgyalások a tisztségviselői fizetéselemeléséről szóló törvényjavaslatról. A költségvetés feletti általános vita beveződött. — Rendőrségben a rendőrségnek az összes dinamit, me.ényletek tettéseit sikerült kézrekeríteni. Az újabb dinamitrobbanás óriási óriási izgatottságot idézett elő a lakosság közt. A kár félmillió frankra rug. Hogy a bajon segítsenek, ahhoz a módhoz folyamodik a kormány, hogy az egyes anarkhisták fejére nagy összegből álló díjjal tüztek ki. — A király márcz. 28-án kihalgatáson fogadta az ev. ref. zsinat tagjait, kik ő felségének köszönetüket fejezték ki a zsinai összehívásért. A kiüldöttséget Kun Bertalan püspök és Tisza Kálmán mint zsinati elnökök vezették. — Stefánia özvegy trónörökösne negyven kvartoldalra terjedő műve, mely Lakroma szigetének leírását és történetét tartalmazza, sajtó alatt van, hogy a nyilvánosság elé kerülhessen. — Oroszországban a zsidóüldözések újból folynak. Nova-Devorban 150 zsidót, kik a zsinagógában voltak részeg katonák megtámadták. A rendőrség, ki e csapatot feloszlata, a történetekről jelentést tett Gurkó kormányzóknak, ki a katonáknak adva hitelt, a zsidókat Szibériába deportáltatta. Számosak, hogy a súlyos büntetéstől meneküljenek, elhagyták hazájukat.

— Fölvétetik könyvközlő tanoncznak egy 14-15 éves fia. Értekezhetni Lámpe Lajos könyvközlővel Tordán.

* A Tarnóczy-tűzfecskendő-gépgyár részvénytársaság közgyűlést új választásokkal tette nagybecsűvé a honi ipar előnyére. Ugyanis ezen gyár, mely a tűzoltószerek gyártásának terén mind a minőség, mind a mennyiség tekintetében a legelső helyet tölti be, az új igazgatóság vezetése alatt ki fogja terjesztetni áldásos működését más iparágakra. Ilyenek: öntvények s különféle házieszközök gyártása; úgyszintén fognak készíteni ipari segédgépeket. A rézüntődet, amely mostanik is számottevő volt, az új igazgatóság kibővít ott rézkonyhaedényeket is gyártat, és bronzból műtárgyakat is öntenek. Az eddigi öntvények közül méltán kiválik — pompásan sikerült voltánál fogva — József magyar királyi herceg

s cs. k. osztrák főherceg domborművű fejöntvénye, amint máris kedvelt díszre számos hazai tűzoltóegyesület irodájának. Az új igazgatóság Latkózy Imre orsz. képviselő, elnök, Bánó László, Brachfold Szigfrid, Hirschfeld Emil, Rosenberg Gyula jogtudor, Rudnay Béla orsz. képviselő és Tarnóczy Gusztáv urakból áll; míg a felügyelőbizottság tagjai: Matuska Péter jogtudor és Szendrei János jogtudor urak. — A gyár vezetésével Tarnóczy Gusztáv úr bízott meg; eme vajmi terhes, ámde a honi gyárípar fejlesztésére sokat tehető tisztet ő fogja ellátni. Voltaképen azért nem vállalt ő a most lezajlott általános választásoknál képviselőséget, hogy figyelmet és munkásságát fokozott mérvben szenteltesse az ő általa alapított első magyar tűzfecskendő-gyárnak. Valóban nehéz azt elbírálnunk, Tarnóczy Gusztáv úr, aki már ismételve volt képviselőházunk egyik leghasznosabb tagja s mérvadó tényezője az iparügyek megvitásánál, nem hozott-e túlnagy áldozatot a képviselőház rovására: nem vállalván most képviselőséget. Iparügyekben jártas szakértő oly rendkívüli kevés van a képviselőházban, hogy Tarnóczy Gusztáv hiánya szerfölött érezhető lesz ott. Persze! a vezetése alá került gyár még gyorsabban fog fejlődni, annak szentelhetvén munkássága java részét.

* Minden gazdaember bő termését könyörög Istenhez. Ámde bő termést várhatunk évről évre, ha kellőleg műveljük meg szántóföldeinket s az időjárás nem kedvezőtlen. Szántóföldeinkkel megművelhetőségnek alapföltéte, hogy a talajművelési-eszközöket helyesen válasszuk meg. Honunkban szép haladást észlelhetni a talajművelési eszközök gyártásában, még pedig már évtizedek óta Legregibb gyárunk, mely kizárólag: ekék, boronák, töltőgépek, lókapák, grubberek, magtakarók, hengerek s. a. t. készítésével foglalkozik, a Gubicz-féle ekék s talajművelési-eszközök gyára. Eme gyárat 1857-ben alapították, és azóta — 35 év alatt — igen számos hazai és külföldi versenyen első-díjjal tüntettek ki. Ezen magyar gépgyárt még tavaly Detrich Gyula ur, a honi gazdaközönség által előnyösen ösmert gyáros vette meg s gyára részére a főváros egyik alkalmas pontját, az V-ik kerület Lipót-körútján 33-ik szám alatt, megtekintése nagyon érdemes raktárt és irodát nyitott. Azóta eme legregibb gyárnak fokozott mérvben s az eddigiéknél is jobb minőségben (a fejlődő műszakma közzéhasznú eredménye!) gyártja a legkülönbélebb talajviszonyokhoz is föltétlenül és kiválóan alkalmas eredeti Gubicz-féle ekék, ugy szintén mindennemű másféle talajművelési eszközöket, még pedig Gubicz ur személyes vezetése alatt. Igen számos elősmert és köszönő nyilatkozat fekszik előttünk, amelyek az eredeti Gubicz-ekék kitűnő voltáról tanuskodnak; s így valóban dicsérendő Detrich Gyula ur, azok kizárólagosan gyártására egyedül jogosult elsőrangú szakértőnk, hogy mindenképp buzgóan törekedjen jeles, olcsó és tartós talajművelési-eszközök gyártása révén is nagyban segíteni elő a honi mezőgazdaság fejlesztése, ami az ország s nemzet jólétének legfőbb forrása. Ez okból is ajánljunk őt s eredeti Gubicz-ekéit, hasoulókép mindennemű gazdasági gépeit lapunk olvasóinak és a magyar gazdaközönség figyelmébe.

* Közgazdaság. A Pesti hengermalom-társaság e hó 12-én tartotta évi rendes közgyűlést, melyben elhatározták, hogy a részvényesek az elmúlt év nyereségből 5%-ot fizetnek ki osztalék fejében. Hogy az évi osztalék csak így irányban esett ki, annak oka az volt, hogy a Hengermalom a múlt évben négy hónapon át teljesen szünetel mivel összes gépeit és berendezéseit, a legújabb rendszerű gépekkel és a legjobbnak elismert új berendezéssel helyettesítették. Ez által ma a Hengermalom a legkitűnőbb rendszer szerint naponként 20000 kg. vagyis husz vagon búzát őröl egy malommal. A közgyűlésen az igazgatóság bejelentette, hogy a társaság eddigi vezérigazgatója Burchard Béla-vary Konrad ur tiszteről lemondott, s az igazgatóság őt 28 éven át a társaságnál szerzett nagy és maradandó érdemeink őszinte elismerése mellett a tiszteről ugyancsak leküszönt Fuchs Rudolf ur helyébe a társaság alelnökevé megválasztotta; vezérigazgatónak pedig az eddig helyettesigazgatót Rajner Kálmán urat, ki általános ösmert szakértő, nevezte ki az igazgatóság. — Bizonyára érdekelni fogja olvasóinkat, ha ez alkalommal a Hengermalomról, mint Magyarországi első és legregibb műmal-

máról, egyes, valóban érdekes adatokat fölem-litünk. — A Pesti hengermalom-társaságot 1839-ben alapította József nádor védnöksége mellett, mint annyi más tekintélyes vállalatot, a legnagyobb magyar, Gróf Széchenyi István, kinek fia Gróf Széchenyi Béla az igazgatóságnak ma is tagja. — A Hengermalom már az 1846-i, Pesten tartott kiállításon diszoklevelet nyert, a mely irat jelenleg is látható a malom üléstermében Kossuth Lajos és gróf Batthyány Lajos saját kezű aláírásával, igen sok más világ-és országos kiállításokon nyert legelső díjakról szóló okmány érdekes gyűjteményben. Különben, úgy hiszszük olvasóink szintén jól ismerik a Pesti hengermalom a híres Pesti hengeralmi lisztről, amely mindenütt mint a legszebb, a legszaporább liszt van elismerve; csupán még arról akarunk említést tenni, ami különösen olvasóinkat érdekelheti, hogy, ugyanis, azon vidéki vevők, akik szükségleteiket valódi Hengeralmi liszttel akarják fűdözni, ezt vajmi könnyen megtehetik magában a malomban. — A Hengermalom épületében, úgy tudjuk, mióta a malom fennáll, már van egy igen hasznos intézmény a kicsinyben történő lisztelárusítás, mely csupán azzal foglalkozik, hogy kisebb vevők megrendeléseit teljesíti, úgy a fővárosban, mint a vidékre. Ha valaki a „Pesti hengermalom“ címére egy levelezőlapot küld, melyre megrendeléseit: a liszt mennyiségét, fajtáját és saját címét pontosan föladja, úgy már a legrovidebb idő alatt megkapja akár hajón, akár pedig vasuton a megrendelt lisztet. Mert mindennap történnek onnan lisztelárusítások az összes hajó és vasutállomásokra — Van a Hengermalomnak még egy ilyen lisztelárusítása a főváros közepén — V. ker. Lipótvárosi templomtér 9. számú bolt. — mely „Appiano örökösai“ cég alatt szintén ötven év óta áll fenn. Aki megrendelését ide címeezi, ép oly valódi hengeralmi lisztet kap, mitha magától a hengermalomtól kapná, mivel ezen üzlet is a malom felügyelete alatt áll. — Hogy a hengermalomnak ezen intézkedése mennyire szükséges volt a fogyasztó közönség érdekében, azt leginkább bizonyítja az, hogy kisebb és nagyobb háztartások, kolostorok, conviktusok s egyéb intézetek, valamint gazdaságok szükségleteiket állandóan ott fűdözik, jutányos, vagy mint mondani szokás gyári áron; s ily megrendelések a Hengermalomnál napról napra szaporodnak.

VARMEGYEI RENDELETEK.

Torda-Aranyosvármegye alispánjától.

Szám **2186**—1892.

Valamennyi főszejgabiró és városi tanácsnak.

Az országos képviselő választók 1893-ik évben érvénnyel bíró névjegyzékeinek, a folyó évben eszközözendő kiigazítása céljából szükséges intézkedéseket, az 1874. évi XXXIII.

t. cz. 40. §-a értelmében május hó első napjában köteles a központi választmány megtenni, mely munkálatot a hivatott t. cz. 109. §-a szerint megelőzni a fűstszám szerinti községi képviselők megválasztása.

Jó idején felhívom ennélfogva fűstszám utáni képviselők megválasztását idézett törvény értelmében s az 1886. évi XXII. t. cz. 36, 47 és 48-ik §-saiban megszabott módon haladéknélkül eszközölje s azok névjegyzékét községenként külön-külön nívén szerkesztve sietőleg s legkésőbb folyó évi április hó 20-áig multhatatlanul hozzám terjessze be.

Megjegyzem, hogy a fűstszámok megállapításánál a nemesi jogcimeni választók fűstszámai nem számítandók.

Torda, 1892. márcz. 15-én.

h. alispán helyett:
NAGY OLIVÉR,
h. főjegyző.

Szám **2319**—1892.

Valamennyi főszejgabiró és városi tanácsnak.

Tudomásomra jött mikép némely járásban a segédjegyzői állások betöltésénél nem mindig vannak tekintettel arra, hogy a körjegyzői vizsgával bíró egyének az ezzel nem bíró pályázatokkal szemben elsőbbségben részesítenek.

Mint hogy pedig a községi közigazgatás jól felfogott érdeke megkívánja, hogy arra lehetőleg szakképzett egyének alkalmaztassanak: elvárom főszejgabiró urtól, hogy előforduló üresedés esetén, már a pályázatban kitétetik, hogy a vizsgával bíró pályázók az ezzel nem bírókkal szemben elsőbbségben részesítenek és a kandidálásnál vizsgával bíró egyénekkal szemben az azzal nem bíró nem is kandidálja csak azon esetben, ha az illető vizsga által képesített egyén erkölcsi, vagy megbízhatóság tekintetében jönne kifogás alá.

Torda, 1892. márcz. 18-án.

h. alispán helyett:
NAGY OLIVÉR,
h. főjegyző.

Szám **2198**—1892.

Valamennyi főszejgabiró és városi tanácsnak.

Felhívom a tkts. főszejgabiró urat, (tanácsot), hogy hatósága területén tegye közhírré, miszerint a körjegyzői vizsgák folyó évi április hó második felében fognak megtartatni és a vizsgázni szándékozók kellően felszerelt folya-

modványait április hó 15-éig adják be, hogy a vizsga idejéről kellő időben értesíthetők legyenek.

Torda, 1892. márcz. 24-én.

h. alispán helyett:
NAGY OLIVÉR,
h. főjegyző,

Szám **2578**—1892.

A m-örményesi járási főszejgabirónak idei 454 sz. jelentése szerint Kalle Ábrahám m-örményesi lakos istállójából február 20-ikára viradólag ismeretlen tettesek által 2 ló ellopott.

A lovak leírása a következő:

1) Egy 5 éves 54 frt értékű sárga herélt ló minden jegy nélkül.
2) Egy 8 éves 40 frt értékű fehér herélt ló, nyakának jobb felén fekete folt és bal szem alatt dörzsölési hely.

Minek hatósága területén leendő nyomozását hivatalos tisztelettel kérem.

Kolozsvármegye alispánjától. Kolozsvárt, 1891. márcz. 11-én.

alispán helyett:
BÓNIS, s. k. főjegyző.

Szám **2439**—1892.

Valamennyi főszejgabiró és városi tanácshoz.

Fenti körözményt hatósága területén közzététel végett azzal közlöm, hogy eredmény esetén tegyen ide jelentést.

Torda, 1892. márcz. hó 23-án.

alispán helyett:
NAGY OLIVÉR,
h. főjegyző.

Sz. 133—1891.

birói végrehajtó.

Arverési hirdetmény

A kir. járásbiróságnak 546—1892. számú kiküldése alapján közhírré tétetik, hogy Folly Viktor feperesnek gróf Spánok Leó alperes elleni 85 frt tőke s járuléka iránti kielégítési végrehajtása tárgyában alperes az 1892. évi febr. 17-ik napján bíróság lefoglalt és 500 frira becsült, 1 négy éves setét pej paripából álló ingóságára az árverés **1892. április 11-én** délutáni 2 órára Gerenden alperes gróf ur lakására kitűzetik, miről felek lehető tulajdoni vagy elbbségi igénylők, valamint a kir. pénzügyigazgatóság és venni szándékozók ezennel a törvényszerű intézkedés, megtehetése s tudomásvétel végett ezennel értesítenek.

A kir. járásbiróság r. végrehajtójától.

Torda, 1892. márcz. hó 21-ik napján.

Lukács Sándor,
birói végrehajtó.

MAGYAR HIRLAP

Egész évre 14 frt, fél évre 7 frt, 1/4 évre 3 frt 50 kr, egy hónapra 1 frt 20 kr.

Megjelenik minden nap: hétfőn és ünnep után is.

Főszerkesztő: Felelős szerkesztő:

HORVÁTH GYULA. FENYŐ SÁNDOR.

Szerkesztőség: Ujvilág-u. 14. Kiadóhivatal: Gránátos-u. 16.

Egyes szám ára: helyben 4 kr, vidéken 5 kr.

Felhívás előfizetésre.

Egy esztendeje immár, hogy a „Magyar Hirlap“ fönnáll.

Egy esztendeje csak, de azért máris a legkedveltebb lap, mely a magyar sajtóban eddig páratlan sikert ért el.

A „MAGYAR HIRLAP“ volt az, a mely a német színházra vonatkozó, hirhedt felségfolyamodvány ügyét elsőnek közölte. A „Magyar Hirlap“ hozta először Vaszary Kolos hercegprimás kinevezését, a honvédhadbiztosok nagy szenzációt keltett ügyét. És a „Magyar Hirlap“ volt az első, mely külön tudósítót küldött Árvarmegyébe, a minek következménye lett a most folyó országos, nagy akció.

A „Magyar Hirlap“ mindig érdekes, mindig változatos tartalma. Munkatársaink nagy kara kiváló erőkből áll. Tárzarovata magas irodalmi színvonalon álló. Azonkívül állandóan közöl a „Magyar Hirlap“ egy eredeti regényt s egy kitünő külföldi regényt.

A „Magyar Hirlap“ a mult évben kitűzött 100 arany pályadíjat egy elbeszélésre, 40 aranyat egy tárczára, azonkívül **állandó pályázatul 10 aranyat** a legjobb ujdonságra. Ez a pályadíj minden hó 20-án adatik ki a legérdekesebb hír beküldőjének.

A „Magyar Hirlap“

KIS VILÁG

czim alatt hetenhint megjelenő képes gyermeklapot is ad ki, melyet előfizetői évi 2 frtéért kaphatnak meg.

A „Magyar Hirlap“ előfizetési ára:

Egész évre	14 frt.	Negyedévre	3 frt 50 kr.
Félévre	7 frt.	Egy hónapra	1 frt 20 kr.

➡ Egyes szám ára 4 kr., a vidéken 5 kr. ⬅

Előfizetések a „Magyar Hirlap“ kiadóhivatalához (Budapest. IV., Gránátos-utca 16) intézendők.

Nyomatott Harmath József könyvnyomdájában Tordán